ئەنیمێشن سەراپای سینەمای جیهان داگیر دەکات … حەیدەرعەبدولڕەحمان

لەو ماوەیەداو لەسینەمای کوردیش دا خەریکە ناوە ناوە فیلمی ئەنیمێشن دەردەکەوێت و چەند دەرهێنەرێکی ئێمە بەرێژەیەکی کەم بەفیلمی ئەنیمێشن بەشداری لەفیستیڤاڵە سینەماییەکاندا دەکەن، بۆ یەکەم جاریش لەکوردستاندا لەو ڕۆژانە فیستیڤاڵێکی تایبەت بەفیلمی ئەنیمێشن ساز کرا ..

لەبەر ئەوەی ئەم جۆرە فیلمانە سەدەیەك دەبێت لە جیهاندا سەری هەڵداوەو تازە دەگاتە کوردستان، رەنگە زۆر لە بینەرانی ئێمە ئاشنای نەبووبن، بۆیە لەو ماوەیەدا چەند برادەرێك دەربارەی ئەو جۆرە فیلمە پرسیاریان لێ کردم، یەکێ لەپرسیارەکانیش ئەوەبوو ئایا فیلمی ئەنیمێشن چ جیاوازییەکی لەگەڵ فیلمی کارتۆن هەیە؟ جیاوازییەکان چین ؟ منیش کورتەی وەڵامەکانم خستە توێ ی ئەو وتارە دەربارەی فیلمی ئەنیمێشن .

(ئەنمی ـــ وشەیەکی ژاپۆنیە و کورت کراوەی وشەی ئەنیمێشنی ئینگلیزیە، نازناوێکە تایبەت بەوێنەی جولاوی ژاپۆنی، ناوێکی تریشی هەیە (Japanimation بەڵام زۆرینەی خەڵکی بایەخ بەوەیان نادا، بەڵکو نازناوی ئەنیمێشن باوترین نازناوە بۆ ئەم جۆرە فیلمانە .

یەکەم فیلمی بازرگانی (ئەنمی) دەگەڕێتەوە بۆ ساڵی 1917، لە دەرهێنانی ئۆسامۆی دەرهێنەری ژاپۆنی، دواتر هەر ئەو دەرهێنەرە پەرەی بە فۆرمی (دیزنی) دا و چەند فیلمێکی بەخەرجیەکی کەمتر لە جاران بەبەرهەم هێنا.

لەساڵانی شەستەکاندا بەهۆی کارەکانی دەرهێنەر(ئۆسامۆ تیزیکا) ئەو جۆرە فیلمانە زیاتر گەشەیان سەند، تا لەسەدەی بیست و یەکەم دا فیلمی ئەنیمێشن بوو بەهونەرێکی جیهانیی، لە ڕێگەی بڵاو بوونەوەی ئەو فیلمانە لەتەلەفزیۆن و سینەما، یاخود لەشێوەی بڵاو کردنەوەی دی ڤی دی و بلو رای،یاخود نمایش کردنیان لە ئینتەرنێت.

ئێستا زۆتر لە 430ستۆدیۆ ی بەرهەم هێنانی فیلمی ئەنیمێشن هەیە، دیارترینیان ستۆدیۆی (گیبلی و توی ئەنیمێشنن) بەڵام ژاپۆن خاوەنی گەورەترین سەرچاوەی داهاتی فیلمی ئەنیمێشنە لەجیهاندا، بە تایبەت دوای دەرکەوتنی زنجیرە ئەنیمێشنی تەلەفزیۆنی و دەبلەجە کردنیان بۆ چەندین زمانی جیهانیی، ئەوەتا ساڵی 2001 فیلمی (فڕێندراو) لە

دەرهێنانی(هایاو میازاکی) گەورەترین داهاتی بە دەست هێنا لەمێژووی سینەمای ژاپۆنی کە داهاتەکەی لەداهاتی فیلمی تایتانیکی تێپەڕاند، ئێستا وای لێهاتووە لە کۆی گشتی فیلمە ژاپۆنیەکاندا سەدا چلی فیلمی ئەنیمێشنە.

یەکێك لە فاکتەرە هەرە سەرەکییەکانی دەرهێنانی فیلمی ئەنیمێشن، ئەو رووبەڕووبوونەوەیەی نێوان ئەمریکاو ژاپۆن بوو، بۆ دەرخستنی باشترین شێوازی بەرهەم هێنانی فیلم، جاران کە ئەو ژمارە زۆرەی کۆمپانیای بەرهەم هێنان نەبوون و ژمارەو ئاستی ئەو فیلمانە وەك ئێستا نەبوون، باشترین و ناودارترین کۆمپانیا کۆمپانیای (دیزنی) بوو، کە تایبەت بوو تەنها بۆ بەرهەم هێنانی فیلمی کارتۆنی منداڵان، وەك فیلمی ئەنیمێشن نەبوو کە ئێستاکە هیچ سنوورێکی نیە بۆ تەمەن و هەموو کەسێك لەهەموو تەمەنێکا دەگرێتەوەو چێتە نێو چوارچیوەیەکی نێو دەوڵەتی ، وەك فیلمەکانی (بول و ناروتو، ون بیس، بلیتش، یاداشتی مردن و زۆرانی تر..

باوکی راستەقینەو داهێنەری ئەم جۆرە فیلمە نووسەرو دەرهێنەری ناسراو(ئوسامو بیتزیکا) یە، کە ساڵی 1998 ماڵئاوایی لە دنیادا کردووە، دیارترین بەرهەمەکانی فیلمی(شێری سپی) یە، کە فۆرمی کارکردنی جۆرە تایبەتمەندییەکی هەیە جیاوازە لە گەڵ فۆرمی دەرهێنەرەکانی تر.

پیشەسازی فیلمی ئەنیمێشن :

پیشەسازی دروست کردنی فیلمی ئەنیمێشن لەهەموو بوارە هونەرییەکانیدا جیاوازی تایبەتی خۆی هەیە و هونەرێکی سەربەخۆیە، ئەگەرچی لەرەچەڵەکدا و لە بیرۆکەی دروست کردنی دا سوودێکی زۆری لە فیلمی کارتۆنی وەرگرتووە، بەڵام بەپێی پێشووەچوونی تەکنەلۆژیاو گۆڕانکارییەکانی سەردەم و خواستەکانی پێشکەوتنی نوێ ی بەخۆیەوە بینیووە و تایبەتمەندی خۆی وەرگرتووە، بۆ نموونە سیناریۆ نووسی ئەنیمێشن پێویستی بەکەسانی پسپۆر هەیە بۆ داڕشتنی سیناریۆ، دوای ئامادە کردنی سیناریۆ دەست دەکرێت بە ئامادەکردنی وێنەکان، کە رەگەزێکی گرنگی فیلمەکەیەو لەلایەن ئەو کۆمپانیایانەوە ئەنجام دەدرێت کە تایبەتن بەدروست کردنی فیلمی ئەنیمێشن، وەك کۆمپانیای بایۆنیر و تەلەفزیۆنی تۆکیۆ لە ژاپۆن.ئێنجا وێنەکان دەگوازرێنەوە بۆ ئەو ستۆدیۆ تایبەتیانەی وێنەکان دەکەن بە فیلمی ئەنیمێشن بە ئامادەبوونی ئەکتەرەکان.

کۆمپانیا بۆ بەرهەم هێنانی فیلمەکان پەنا بۆ چەندین دیزاینەری پسپۆر دەبا کە توانای دیزایین کردنی دیمەنەکانیان هەبێت و

تەکنیککاری کارا بن لە بواری تەکنەلۆژیای دروست کردنی وێنە، ئینجا هونەرکارەکانی تری وەك دەنگ و کاریگەرییەکانی دەنگی دەخرێتە سەر بەهۆی کۆمەڵێ ئەکتەری بە توانا کە پسپۆرن لەبواری دەنگ بۆ فیلمی ئەنیمێشن .

جۆرەکانی ئەنیمێشن :

فیلمی ئەنیمێشن چەندین جۆری هەیە وەك :
فیلمی ئەکشن، فیلمی منداڵان، فیلمی کۆمیدی و تراژیدی، فیلمی سەرکێشی ترس و توندو تیژی، فانتزیا ، رۆمانسی،چەندین شێوازی تر.

دەبلەجە کردنی فیلمەکان:

زۆرینەی فیلمەکانی ئەنیمێشن دەبلەجە دەکرێن بۆ چەندین زمانی جیهانی بۆ ئەوەی زۆرینەی گەلانی دنیا سوود لەو فیلمانە وەربگرن، کە ئێستا بۆتە مۆدەی سینەمای جیهانی، درك بەوە دەکرێت کە جاران زۆر لە گەنجەکان پێیان وابوو ئەو فیلمانە فیلمی کارتۆنن و تایبەت بە منداڵانن بۆ ئەوە ناشێن لە سینەمادا نمایش بکرێن، بەڵام دوا تر کە فیلمەکانیان بینی، بوون بەهەواداری ئەو فیلمانەو رۆژ لە دوای رۆژیش ژمارەی ئەو بینەرانە لە زێدە بوون دایە.
زۆر لەو فیلمە جیهانیانە دوای ئەوەی مافی دەبلەجە کردن وەردەگرن، لەلایەن چەندین کۆمپانیای تایبەت بە دەبلەجەی جیهانی کاری دەبلەجە کردنیان بۆ زمانە جیهانییەکان بۆ دەکرێت، لەوانەش کۆمپانیای مانجای ئەمریکی، کۆمپانیای ئایدی فیلم، بایۆنیری ئەمریکی، مانجای بەریتانی،
فیلمی ئەنیمێشن چ جیاوازییەکی لە گەڵ فیلمی کارتۆنی هەیە؟

رەنگە زۆر کەس زانیاری ئەوەی لا نەبێت کە جیاوازی نێوان فیلمی ئەنیمیشن و فیلمی کارتۆن چیە؟ راستیەکەی ئەوەیە کە ئەنیمێشن وشەیەکی ژاپۆنیەو بۆ ناساندنی وێنە جولاوەکان بەکاردێ، لە سەردەمی نوێ دا فیلمی ئەنبمێشن بۆتە خاوەنی ناوداریەتێکی بەرفرەوان لە سینەمای جیهانیدا، زۆر لە فیلمە ئەنیمێشنە ناودارە دۆبلاژکراوەکانی وەك(عەدنان و لینە، سالی) و زۆرانی تر دەکرێ نازناوی ئەنیمێشنیان بۆ دابندرێ،
بەڵام نازناوی (فیلمی کارتۆن) لە ئەمریکاو رۆژئاوادا بڵاوەو لە رابووردوودا رەواجێکی زۆری هەبووە، کۆنترین و دیارترین بەرهەمەکانی فیلمی کارتۆن فیلمی(میکی مشك ـ توم جیری ـ کە لە کۆمپانیای والت دیزنی) بەناوبانگ بەرهەم هاتوون و زۆرینەی

منداڵانی جیهان هۆگری ئەو فیلمانە بوونە، تەنانەت ئەگەرچی هەندێ لەو فیلمانە بەهەموو زمانێك دەبلەجە نەكراون، بەڵام وێنەكان بەس بوونە بۆ ئەوەی منداڵان ببنە ئاشقی ئەو فیلمە كارتۆنیانە.
بەڵام ئەو پرسیارەی كە لای زۆر لە خەڵكیە ئەوەیە ئاخۆ جیاوازییەكانی نێوان فیلمی ئەنیمیشن و فیلمی كارتۆن لە كوێ دایە؟
بێگومان ئەو دوو هونەرە لە رەسەندا دەگەڕێنەوە سەر یەك رەچەڵەك و لە فۆرمدا نزیكیەكی زۆریان هەیە، بەڵام دواتر لە هەندێ رووەوە لێك جودا دەبنەوە، ئامانجیش لەو لێك جودا بوونەوەیە ئەوەیە كە ئەو هونەرە لە گەیاندنی ئامانجدا بەرفرەوانتر بكرێت و مەودایەكی دوور ترو قوڵتر بە خۆیەوە هەڵگرێ و لە سنوورێكی دیاری كراودا گێشەگیر نەكرێت .
بۆیە ئەمڕۆكە هەر یەك لەوان فۆرمێكی تایبەتی خۆیان هەیە بۆ وێنە كێشان، ئەوەتا ژاپۆنیەكان هەمیشە وێنەی چاو بەگەورەیی دەكێشن، هەوڵ دەدەن وێنەكان لە شێوەی واقیعی نزیك بكەنەوە، بە پێچەوانەی فیلمی كارتۆنی ئەمریكی كە هەوڵ دەدرێت وێنەكان بە شێوەیەكی هەزەلی بكێشرێن.
دووەم: كارتۆنی ئەمریكی بەتایبەت بۆ منداڵان بەرهەم دێت، بەڵام ئەنمیشنی ژاپۆنی چەندین شێوازی جۆراو جۆری دراما دەگرێتە خۆی، كە هەندێكیان تایبەتە بە گەورەكان و هەندێكی دیكەیان تایبەتە بە منداڵان، بەڵام بە گشتی وەك فیلمی كارتۆن هونەرێكی تەنها تایبەت نیەبۆ منداڵان .
زۆرینەی فیلمە ئەنمیشنەكان ـ باس لە واقیع دەكەن، وەك زنجیرەیەكی یەك لە دوای یەك كاراكتەرەكان وچارەنووسیان بەسەر دەكەیتەوە، وەك ئەو رووداوانەی بە سەر مرۆڤ دادێن، بۆ نموونە لە كاتی رووداوەكانی ئاگر كەوتنەوە، تەقینەوە ، ئەنیمێشن بە هەمان ئەو ئەنجامانە كۆتایی دێ كە بە سەر مرۆڤ دا دێت .
لە فیلمی كارتۆندا رووداوەكان شتێكی ترن و بینەر دەخەنەوە ناو خەیاڵ و ئەفسانەو لەكاتی ئەو رووداوانەدا كاراكتەرەكانی پێدەكەنن، یا چارەنووسێكی خەیاڵیان پێ دەبەخشێت كە واقعی نەبن.
هەر بۆ نموونە لە رووداوەكانی (تۆم جیری) و (میكی ماوس) زۆر جاران لەناو ئاگر دەیانبینی پێدەكەنن و لە واقیع دوور دەكەونەوە، یان وێنەیەكی نالۆژیكی نیشانی بینەر دەدەن، كە بڕوات پێیان نەبێ و دەچێتە پاڵ كۆمێدیایەكی كارتۆنی.
ئەمریكیەكان كاری زۆریان لە بەرهەم هێنانی هەندێ فیلمی ئەنیمێشن كردووە، وەك ساندریلاو سنوایت و تەڕزان و چەندینی تر، بەڵام زۆرینەیان دەچنەوە سەر فیلمی كارتۆن، بەپێچەوانەی بەرهەمە ژاپۆنیەكان كە فیلمی ئەنیمێشنن.

ئەمریکیەکان پێیان وابووە کە ئەو فیلمە کارتۆنیانە تەنها بۆ کات بە سەر بردن، بۆیە ئەو زنجیرە کارتۆنیانەیان پێ کردووە لە دیمەنی کۆمێدی بە تایبەت ئەو دیمەنە کۆمێدیانەی سەرنجی منداڵان رادەکێشن،، بەڵام ژاپۆنیەکان بە ئاراستەیەکی تردا رۆیشتوون لە بەرهەم هێنانی فیلمی ئەنیمێشن و لە چوارچیوەی تەنها کۆمێدیا دەرچووە و کۆمەڵێ ئامانجی دیکەی مرۆیی بە خۆیەوە هەڵگرتووە.

، خۆ ژاپۆنیەکان تا دێر زەمانێك توانای بەرهەم هێنانی زنجیرەیان نەبووە، بەڵام بە هۆی ئەو پێشکەوتنە گەورەیەی لە بواری تەکنەلۆژیادا بە دەستیان هێناوە، توانیان بەهۆی فیلمی ئەنیمێشن سەرکەوتنێکی گەورە بەدەست بێنن و سەرمایەکی زۆری ئابووریش بەهۆی ئەو فیلمانە بەدەست بێنن.

ژاپۆن سینەمایەکی داهێنا کە لەرووی ئابوور ییەوە، وەك سینەما پارەیەکی ئەوتۆی تێ نەچێ، بەڵام هونەرێکی گەورە بیت و بازاڕێکی باشی بۆ پەیدا بکات ، لەرووی خەرجی بەرهەم هێنانیش پێویستی بەو هەموو ئەکتەرو ئێکسسوارات و کارە هونەریانە نەبێت کە سینەما دەیخوازێ ، ئەم سیحرە تەکنەلۆژیایەی ژاپۆن بەشێوەیەك کاری بۆ کراوە، کە بەئاسانی بتوانێت ببێتە ئەلتەرناتیف بۆ سینەمای داستانی و خۆ رزگار کردن لەخەرجیە زەبەللاحەکانی…بۆیە دەتوانین بڵێین فیلمی ئەنیمێشن لە دایك بووی تەکنەلۆژیایەکی مۆدێرنە، هاوکوف لەگەڵ پێشکەوتنی عەولەمەو تەکنەلۆژیای سەردەمی نوێ.

لە بەر ئەوەی دەرکەوتووە کە فیلمی ئەنیمێشن جێگەی بایەخی گەلانەو بازاڕێکی باشیشی هەیە ئێستا لە سنووری ژاپۆن دەرچووەو زۆر لە وڵاتانی جیهان توانیوویانە سوود لەو داهێنانە نوێیەی سینەما وەرگرن و کاری لەسەر بکەن، دەرهێنەرو بەرهەم هێنەرانی سینەماو کۆمپانیا زەبەللاحەکانی سینەما بە تەنگ پەرەپێدانی فیلمی ئەنیمێشنن، بۆیە ئێستاکە زۆربەی فیستیڤاڵە نێو دەوڵەتیەکانی سینەما گۆشەی تایبەتیان لەو فیستیڤاڵانە بۆ فیلمی ئەنیمێشن تەرخان کردووەو خەڵاتی گران بەهای بۆ وەردەگیرێ ، لەوانەش فیستیڤاڵی ئۆسکار، کان، کە ساڵانە خەڵات بەفیلمە سەرکەوتوانە دەبەخشن کە سەرکەوتن بە دەست دێنن.

هەروا چاوەڕوان دەکرێت بەهۆی پەرە پێدانی ئەنیمیشن ـ ئاوێتە بوونێ ئامێر لەگەڵ نواندنی مرۆڤ دا هونەری ئەنیمێشن زۆر لەوەندە زێتر بەرەو پێش ببات، وەك ئێستا هەستی پێ دەکرێت، ئەوەتا دیارترین گەورە ئەکتەرەکانی هۆلیۆد سەرقاڵی کار کردن بە دەنگەکانیان لە فیلمی ئەنیمێشن، لەوانەش کان جونی،براد بیت، ئەنتۆنیۆ باندریاس،ئەنجلینا جولی، سەلما حایك و زۆرانی تر.

وێڕای ئەوەی چەندین دەرهێنەری گەورەی ناودار ی سینەما ئێستا روویان لە دەرهێنانی فیلمی ئەنیمێشن کردووە، لەوانە:ستیڤن سبیلبریگ،کە لە یەکەم ئەزموونی دا221 ملیۆن دۆلاری بە دەست هێنا.

ئەنیمێشن لەکوردستاندا:

لە ماوەی ئەو چەند ساڵەی دواییدا بەرهەمهێنانی فیلمی ئەنیمێشن بۆتە جێگەی بایەخی سینەماکارانی ئێمەش لە کوردستاندا، بەڵام چونکە هونەرەکە لای ئێمە تازە دە ناسرێت، هونەرەکە هەڵدەکەوێتەوە، چونکە کاری ئەنیمێشن تەنها لە سەر بوون و نەبوونی دەرهێنەرێك نەوەستاوە، بەڵکو پێویستە بنەماو رەگەزە گرنگەکانی دیکەی دروست کردنی ئەو پیشەسازییە دابین کرابێت لەوانەش سیناریۆو دیزایین کارو دەنگ و هەموو پێداویستیەکانی تر .. رەنگە ئەوەش بۆ کۆمەڵگایەك سەخت بێت کە لەبواری تەکنەلۆژیادا دەسەڵاتێکی دیاری کراوی هەبێت، بەڵام سازدانی فیستیڤاڵ ئەگەر رووکەشیش بێت، بۆ ئەوە باشە کە بینەری کوردو تەنانەت سینەماکارانی کوردیش ئاشنا بەو هونەرە بن کە خەریکە پانتاییەکی بەرفرەوان لە هونەری سینەمادا داگیر دەکات لە جیهاندا.